

**Курс «Як почати власну справу в часи невизначеності:
покроковий гайд від ТОП-підприємців України»**

Модуль 5. Крок 7. Як управляти ризиками бізнесу?

Міжнародні стандарти організації ризик-менеджменту

Вітаю, в цьому модулі ми з вами будемо говорити:

- про ризики, які є в нашому бізнесі,
- і про ризик-менеджмент, тобто управління ризиками, який склався як певна фундаментальна дисципліна зі своїми стандартами, підходами, методами, які ви можете застосувати в своєму бізнесу, в своєму проєкті.

Ризик-менеджмент визначає категорію **«ризик»** як вплив невизначеності на цілі. В нас є прагнення, плани, оцифровані цілі, а ризик може на них вплинути, ми можемо отримати ті чи інші відхилення. Тому ризик зазвичай визначається з точки зору:

- джерел ризику (за рахунок чого можуть відбутися відхилення);
- які події він може за собою потягнути;
- їх наслідки і
- ймовірність, тому що одні події є більш ймовірними, інші – менш ймовірними.

Коли ми все це систематизуємо, то починаємо замислюватися над тим, яким чином можна ухилитися від негативних подій.

Склалися навіть **міжнародні стандарти ризик-менеджменту:**

- COSO ERM;
- Ferma;
- ISO 31000.

Кожен з цих стандартів пропонує свою методологію. Я спробую з кожного зі стандартів взяти ключові речі, які можуть вам знадобитися у ваших проєктах, і поговорити про них.

Міжнародний стандарт **COSO ERM** починає управління ризиками з визначення так званого **ризик-апетиту**. Тобто, на які ризики ми згодні йти в своїй бізнесі, на які – ні, яких ми намагаємося уникати стосовно:

- наших активів,
- співпраці з клієнтами,
- людей, які в нас працюють для нашого бізнесу.

Ми визначаємося, де є ступінь довіри, а де є ступінь ризику, на який ми погоджуємося.

Другим кроком є вдосконалення процесу прийняття рішення. Відносно будь-якого ризику ми можемо ухвалити певну **стратегію**:

- **ухилення**, наприклад, не працюємо з певними типами клієнтів;
- **скорочення**, наприклад, працюємо, але за певних умов;
- **перерозподіл** ризику – можливо, за частину відповідаємо ми, а за частину - партнер, якщо виникають збитки, то ми їх поділимо;
- **прийняття** – так, ми розуміємо, що тут можуть бути втрати, тим не менше їх беремо на себе;
- або навіть іноді **добирання ризику**, коли ми кажемо, що ми навіть на більший ризик готові піти.

Третій крок – це **скорочення числа непередбачуваних подій**. Щоб у нас не відбулося, в нашій політиці це було передбачено, це було записано, ми знаємо, як діяти.

Четвертий крок – це **інтегрований підхід**. Ризиків багато: одні стосуються курсів валюти, інші стосуються персоналу, треті стосуються майна, ми все це інтегруємо в єдину систему управління.

П'ятий крок – це **використання сприятливих можливостей**, адже відхилення від плану можуть бути не лише і ми можемо використати їх для отримання додаткового прибутку.

Шостий крок – це **раціональне використання капіталу**. Щоб не було так, що ми на захист від ризику витрачаємо більше, ніж потенційні втрати від реалізації цього ризику.

Міжнародний стандарт управління ризиками Ferma (Federation of European Risk Management Associations) визначає «ризик як комбінацію ймовірності події та її наслідків».

Основними завданнями для ризик-менеджменту будуть:

- ідентифікація – які можуть бути ризики;
- їх оцінка - які можуть бути втрати, яка ймовірність цих втрат;

- аналіз – як ми можемо за рахунок внутрішньої структури, страховки, внутрішньої взаємодії, договорів уникнути ризиків;
- та управління.

Відповідно **ризик-менеджмент – це постійний процес**, який інтегрований в наші бізнес-процеси, процедури, діяльність, культуру. Людина, яка працює в нашій організації, має розуміти, як ми ставимося до ризиків: де ми їх уникаємо, а де ми готові їх прийняти. Тому що ця людина має з цим працювати. І вона має розуміти, що їй дозволено, а що – не дозволено, які ризики організація приймає, а які – ні. Ризик-менеджмент аналізує розвиток організації в динаміці, а саме минуле, сьогодення і майбутнє організації.

Загальна інтегрована цілісна система ризик-менеджменту – коли це інтегровано в культуру, коли це зрозуміло, коли це приймається людьми, коли це включено в бізнес-процеси компанії. Ризик-менеджмент **повинен бути інкорпорований в загальну культуру організації**, прийнятий і схвалений керівництвом, а потім донесений до кожного співробітника організації як загальна програма розвитку з постановкою конкретних завдань на місцях.

Стандарт **ISO-31000** пропонує наступну етапність управління ризиками:

1. **Комунікація і консультація.** Все, що стосується ризиків, всередині нашої організації має бути зрозумілим, постійно комунікуватися, обговорюватися і призводити до спільних рішень, щоб мінімізувати негативний вплив на бізнес.
2. **Визначення області дії, контексту і критеріїв.** Чого стосуються ризики: персоналу, майна, стосунків з клієнтами тощо – це і є той контекст, про який ми говоримо.
3. **Оцінка ризиків, в тому числі кількісна.** Коли ми ідентифікували ризики, ми говоримо про те, якими можуть бути потенційні втрати. Наприклад, якщо цей ризик реалізується, то ми втратимо майна на 100 тис долл, а якщо цей ризик реалізується, ми втратимо клієнта, який потенційно міг принести прубуток 10 тис долл. Сама ідея в тому, щоб ми чітко описали потенційні ризики, в тому числі з точки зору потенційних втрат для бізнесу.
4. **Обробка інформації.** Ми систематизуємо всю інформацію про ризики для того, щоб встановити, за рахунок яких заходів ми можемо мінімізувати ризики.
5. **Документування та звітність:** всі події, які трапляються, документуються.
6. **Моніторинг і аналіз** зібраних даних дозволяє нам провести аналіз за певний період (місяць, квартал, рік) і виробити план дій на наступний період.